

Sygn. akt V CSK 404/13

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku M. N.

przy uczestnictwie J. N., B. N. i W. N.

o stwierdzenie nabycia praw do spadku po X. N. i S. N.,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 kwietnia 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w C.

z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt VI Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konsekwencją oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

2. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawca powołał się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), ze względu na naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 1059 k.c. oraz § 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 89, poz. 519; dalej: „rozporządzenie z 12 grudnia 1990 r.”) i pominięcie zeznań jednego świadka, a nadto na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytania, czy przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej może być rozumiane w ten sposób, że spadkobierca wyłącznie urodził się i wychował w rodzinie posiadającej gospodarstwo rolne, bez konieczności wykazania się stałą pracą w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres jednego roku, co łącznie na podstawie art. 1059 k.c. oraz § 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r. kwalifikuje spadkobiercę do dziedziczenia gospodarstwa rolnego?

3. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub

procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, Lex nr 1232793).

Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie usprawiedliwia tezy, że skarga kasacyjna wnioskodawcy jest oczywiście uzasadniona. Teza wnioskodawcy, że w związku z wykładnią zastosowanych w sprawie przepisów art. 1059 k.c. oraz § 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r. powstają poważne wątpliwości prawne, wymagające dokonania ich wykładni przez Sąd Najwyższy, stoi w logicznej sprzeczności z jego stanowiskiem, iż Sąd Okręgowy naruszył te przepisy w sposób oczywisty, gdyż nie poddają się one innej wykładni niż proponowana przez wnioskodawcę.

4. Z motywów postanowienia Sądu Okręgowego z 19 lutego 2013 r., zaskarżonego w części co do rozstrzygnięcia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego po S. N. wynika, że spadek po nim otwarty został 8 lipca 1991 r., a zatem w okresie obowiązywania art. 1059 k.c. w brzmieniu nadanym mu ustawą z 28 lipca 1990 r. (Dz. U. 1990, Nr 55, poz. 321) i rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r. Przepisy te wskazywały na dziedziczenie gospodarstwa rolnego przez tych spadkobierców, którzy stale pracują przy produkcji rolnej albo mają przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej. O posiadaniu przygotowania zawodowego do prowadzenia produkcji rolnej mogła świadczyć stała praca w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres co najmniej

roku. Wbrew stanowisku wnioskodawcy, przesłanka ta była wielokrotnie wyjaśniana przez Sąd Najwyższy, nie tylko w postanowieniu z 4 października 2002 r., III CKN 135/01, na które powołał się Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu. W postanowieniu tym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że spadkobierca urodzony i wychowany w rodzinnym gospodarstwie rolnym, wykonujący w nim przez wiele lat wraz z pozostałymi członkami rodziny prace przy produkcji rolnej i w obejściu gospodarskim, ma umiejętności praktyczne potrzebne do prowadzenia gospodarstwa rolnego i na mocy art. 1059 pkt 2 k.c. w związku z § 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r., posiada kwalifikacje do dziedziczenia takiego gospodarstwa także wówczas, gdy pracował również poza rolnictwem, wyprowadził się z gospodarstwa i w chwili otwarcia spadku nie pracował już w żadnym gospodarstwie rolnym.

W postanowieniu z 9 stycznia 1998 r., III CKN 320/97, Lex nr 50519, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przesłanka przygotowania zawodowego do prowadzenia produkcji rolnej oznacza umiejętności jej wykonywania i doświadczenie, które mogą zostać nabyte m.in. w toku praktycznego wykonywania prac w rolnictwie (§ 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r.). Stąd też obojętne jest, czy prace te były wykonywane właśnie w gospodarstwie spadkowym oraz czy gospodarstwo, w którym były wykonywane, odpowiada ustawowej definicji gospodarstwa rolnego (art. 55³ k.c.) i jaki był jego areal. Istotne natomiast jest, ażeby praca ta miała charakter stały i trwała przez okres co najmniej 1 roku, oraz żeby była pracą „bezpośrednio przy produkcji rolnej”.

W postanowieniu z 14 listopada 1996 r., I CRN 95/96, Lex nr 358855, Sąd Najwyższy stwierdził, że w świetle § 1 pkt 4 rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r., gospodarstwo rolne może dziedziczyć spadkobierca, który wykaże się roczną pracą w jakimkolwiek gospodarstwie rolnym, choćby w żadnym nie pracował w chwili otwarcia spadku. Użyte przez ustawodawcę pojęcie pracy obejmuje nie tylko zatrudnienie w ramach umownego stosunku pracy, ale także każdą inną pracę, wykonywaną na podstawie jakiegokolwiek tytułu prawnego lub nawet bez tytułu, np. w gospodarstwie własnym. Nie jest przy tym wymagane, aby praca ta stanowiła główne źródło utrzymania spadkobiercy ani też, aby nie był on jednocześnie zatrudniony gdzie indziej.

W zacytowanych wyżej wypowiedziach Sądu Najwyższego można znaleźć dostateczne także dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wyjaśnienie przesłanek decydujących o dziedziczeniu gospodarstw rolnych w okresie obowiązywania art. 1059 k.c. w brzmieniu nadanym mu ustawą z 28 lipca 1990 r. (Dz. U. 1990, Nr 55, poz. 321) i rozporządzenia z 12 grudnia 1990 r.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.

[aw]

jw